

16. Орбан-Лембрик Л. Психологія професійної управлінської діяльності // Освіта і управління. – 2005. – Т. 8. – №3–4. – С. 58–66.
17. Бартков О. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності / О. Бартков // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2010. – № 1. – С. 52–58.
18. Ганаева Е. А. Формирование готовности директоров средних школ к инновационной деятельности / Е. А. Ганаева // Образование и наука. – 2011. – № 7 (86). – С. 127–138.
19. Крулехт М. В. Формирование компетентности магистров по программе «Педагогический менеджмент» в области инноваций в сфере образования / М. В. Крулехт // Образование и образованный человек. – 2014. – № 2. – С. 73–79.
20. Лазарев В. С. Управления инновациями в школе : учебное пособие / В. С. Лазарев. – М. : Центр пед. образования, 2008. – 352 с.
21. Слостенин В. А. Педагогика. Инновационная деятельность / В. А. Слостенин, Л. С. Подимова. – М. : Магистр, 1997. – 223 с.

УДК 371.13:37.018.46:371.14

МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Г. В. Коліжук

З метою оволодіння учнями необхідного обсягу знань, умінь і навичок, сучасний вчитель повинен використовувати саме ті засоби, які би в першу чергу мотивували учнів до навчання та надавали їм можливість знаходитись саме в тому середовищі, до якого вони звикли і в якому почувають себе комфортно, зокрема засоби ІКТ. Однак, мотивація та стимулювання потрібні не тільки учням, але й їх вчителям.

У науковій літературі розрізняють зовнішню та внутрішню мотивацію. Зовнішня мотивація базується на різних видах заохочень та покарань, які в свою чергу стимулюють або гальмують поведінку людини. Внутрішня мотивація ж сприяє отриманню задоволення від роботи, підвищує самоповагу особистості, зацікавленість та почуття радості. Безумовно, ціллю будь-якої діяльності є саме внутрішня мотивація. Ще Сергій Рубінштейн зазначав, що «люди поринають у діяльність заради неї самої, а не для досягнення яких-небудь зовнішніх нагород. Така діяльність є самоціллю, а не засобом для досягнення іншої мети» [1]. Згідно анкетування, вчителі початкової школи виділяють різні фактори сприяння впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес (Рис. 1).

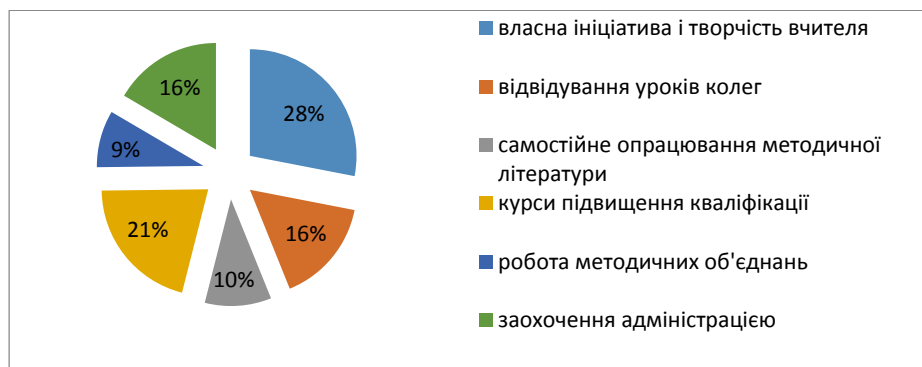


Рис. 1. Фактори, що сприяють впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес

Як видно з діаграми, в узагальненому вигляді у респондентів переважають зовнішні мотиви впровадження ІКТ. Серед них провідне місце належить курсам підвищення кваліфікації (21 %), заохоченню адміністрацією та відвідуванню уроків колег (по 16 %). Серед внутрішніх мотивів переважає власна ініціатива і творчість вчителя (28 %). Таким чином, на нашу думку, освітяни потребують допомоги у розвитку свого внутрішнього потенціалу та прагнень вдосконалювати свої професійні уміння та навички, розвиватись відповідно до потреб сучасного суспільства.

Поряд з поняттями «мотив», «мотивація» розглядають поняття «стимул» та «стимулювання». Стимул (від латинського stimulus — стрекало, батіг, пуга) означає спонукання до дії, спонукальну причину, тобто в основі спонукальних дій лежать зовнішні чинники (матеріальні, моральні). В той час, як мотив – це теж спонукання до дії, але в основі його може бути як зовнішні (об'єктивні) чинники, так і внутрішні (суб'єктивні). Стимул перетворюється на мотив лише за умови, що він усвідомлений, сприйнятий людиною. Отже, мотивація – це процес внутрішніх спонукань, а стимулювання – процес спонукань ззовні.

Ми дотримуємось думки, що мотивацію не можна сформувати – її можна тільки підтримувати, сприяти розвитку (сприятливими організаційними умовами, системою заохочень, забезпеченням активної участі кожного вчителя в житті професійного колективу та ін.). З цією метою стає важливим, щоб стимулювання освітян було системним та враховувало індивідуальні особливості педагогів. Стимулювання вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти має свої особливості:

1. Педагог – зріла особистість зі сталою мотиваційною сферою.
2. Важливим є оточення в якому професійно зростає педагог. Здоровий мікроклімат сприяє розвитку професійної компетентності вчителя, допомагає покращити самооцінку, вдосконалити знання та уміння. В той час, як в нездоровому середовищі педагог не має бажання проявляти свої здібності, не відчуває підтримки, не отримує схвалення чи адекватних відгуків про результати власної діяльності.
3. Завданнями стимулювання у системі післядипломної педагогічної освіти є налаштування педагогів на усвідомлення значущості своєї професії, відчуття радості від успіхів у роботі, зміцнення творчої енергії та працездатності педагога.
4. Стимулювання повинно враховувати потреби самого вчителя, тобто бути особистісно значущим.

Педагогічна наука поділяє стимулювання на два види: моральне та матеріальне. У системі післядипломної педагогічної освіти, з огляду на обмеженість фінансування та ресурсного потенціалу, більш поширеним є моральне стимулювання.

Дієвими стимулами системи підвищення кваліфікації є: поширення та популяризація перспективного педагогічного досвіду; відвідування уроків з подальшим його аналізом; проведення атестації педагогічних працівників; залучення до участі у професійних конкурсах; публічна похвала за досягнуті успіхи; занесення на дошку творчих вчителів області; опублікування результатів творчого пошуку вчителів у навчально-методичних виданнях інституту.

Матеріальне стимулювання є менш поширеним, проте кожного року у Вінницькій академії неперервної освіти проводиться ряд заходів з метою відзначення та нагородження кращих педагогічних працівників області. Зокрема, щорічним є обласний конкурс «Творча скарбничка» для творчо працюючих освітян області. Конкурс проводиться з метою впровадження інноваційних форм, моделей міжкурсового підвищення кваліфікації педагогів у системі науково-методичної роботи, стимулювання та розвитку креативності освітян, дослідницької культури, формування їх пізнавальних, творчих умінь та навичок, підвищення якості, ефективності та доступності освіти, активне залучення освітян до організації методичної роботи в області.

Останнім часом з'явилося чимало досліджень, пов'язаних з розробкою спецкурсів, спрямованих на підготовку вчителів до використання ІКТ, зокрема можна згадати курс

за програмою «Intel® Навчання для майбутнього», який розроблено Деббі Кендау, Дженніфер Доерті та Джуді Йост з Інституту комп'ютерних технологій США та адаптований до українського видання М. Р. Морзе та Н. П. Дементієвською. З метою сприяння ефективному розвитку та удосконаленню професійних умінь учителів початкової школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій та підготовки їх до використання ІКТ у професійній діяльності нами було розроблено та впроваджено у Вінницькій академії неперервної освіти авторський спецкурс «Інформаційно-комунікаційні технології у початковій школі». Таким чином, однією з основних умов розвитку професійної компетентності освітян та використання ними інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній діяльності є їх вмотивованість. У системі післядипломної педагогічної освіти є можливість використовувати дієві стимули як моральні, так і матеріальні.

Література

1. Рубинштейн С. Л. Принципы и пути развития психологии / Сергей Леонидович Рубинштейн. – М. : Просвещение, 1959. – 324 с.

УДК 930(477)“18/19”

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В ПРАЦЯХ Д. І. БАГАЛІЯ

Л. І. Ломако

Осмилення провідних проблем розвитку національної системи освіти переконує в тому, що розбудова, реформування та модернізація системи освіти в Україні, необхідність посилення її якісних показників потребують не тільки запровадження нового, а й глибокого вивчення, відродження та творчого застосування національних освітянських традицій, повчального вітчизняного педагогічного досвіду минулих років.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема підготовки вчителя в Україні комплексно не досліджувалась. Наявні наукові розробки стосуються лише її окремих аспектів. Разом з тим досвід підготовки вчителя привертав увагу дослідників одночасно з процесом становлення педагогічної освіти, коли освітніми реформами початку ХІХ ст. започатковано відкриття педагогічних навчальних закладів, виникнення проектів розвитку педагогічної освіти, розроблення навчальних курсів педагогічного спрямування. З моменту відкриття при Харківському Імператорському університеті першого в Лівобережній Україні педагогічного інституту, науковцями зібрано значний фактичний матеріал щодо створення факультетів, кафедр, лабораторій, навчально-допоміжних установ, викладацької і наукової діяльності професорів, формування наукових шкіл і напрямків.

Одним з найцінніших джерел для дослідників історії української вищої освіти є праці відомого історика, філософа, громадського діяча, професора і ректора (1905–1910) Імператорського Харківського університету Дмитра Івановича Багалія (1857–1932). Це «Досвід історії Харківського університету (за невиданими матеріалами)» у 2 т. (1898 і 1904 рр.), де представлено процес створення і розвитку даного навчального закладу протягом перших тридцяти років його існування, «Короткий нарис з історії Харківського університету за перші сто років його існування (1805–1905)», написаний у співпраці з професорами М. Ф. Сумцовим і В. П. Бузескулом (1906 р.), «Історико-філологічний факультет Харківського університету за перші сто років його існування (1805–1905)» підготовлений сумісно з М. Г. Халанським 1908-го р., «Вчені товариства і навчально-допоміжні установи Харківського університету (1805–1905)» – сумісно з І. П. Осіповим